

היבטים לשוניים בפרשת וארא עה

דקדוקי קריאה וטעמים בפרשת וארא ובהפטרות ובראשון של בוא

ו ג וְאָרָא:	הטעם ברי"ש מלרע
ו ז לְאֱלֹהִים:	האל"ף כלל אינה נשמעת
ו כה פִּינָחָס:	הנר"ן בשוא נע
ו כז הַמִּדְבָּרִים:	למרות הגעיה המ"ם בשוא נח ¹
ז י וַיַּעֲשׂוּ כֵן:	הטעם נסוג אחור ליר"ד ²
ז טו אֲשֶׁר-נִהְפָּךְ:	ה"א בשווא נח ודגש קל בפ"א
ז טז שָׁלַח:	יש להקפיד על הדגש בלמ"ד להבדיל בין בניין קל לפיעל ובין עבר לציווי ³
ז יט וַיְהִי-דָם:	געיה ביר"ד הראשונה. וְהָיָה דָם: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה
ז כ וַיִּהְיוּ-פָּנָיו:	מרכא ⁴ בה"א מורה על העמדה קלה שם, יש לקרא וַיִּהְיוּ-פָּנָיו, הפ"א בשוא נע
ז כב בְּלִטְיָהֶם:	כאן ולהלן, ח ג ו-ח יד, ללא ה"א בין הלמ"ד לטי"ת, לעיל ז יא בְּלִטְיָהֶם
ז כז בַּצִּפְרֹדָעִים:	הצד"י רפויה ובשווא נע ⁵
ח א עַל-הַנְּהָרֹת:	לפי חלק מכתבי היד הדרבן (קדמא או מקל) בעי"ן, לפי כל ספרי תימן, בה"א הראשונה ⁶
ח א עַל-הַיָּאֲרִים:	אין געיה בה"א והשווא ביר"ד נח. וְהָעֵל: במלעיל
ח ב הַצִּפְרֹדָע:	כאן הצד"י דגושה, ובשווא נע
ח ה וּמִבְּתֵיךְ:	הת"ו בדגש קל ⁷
ח ז וְסָרוּ:	הטעם ברי"ש מלרע. וּמִבְּתֵיךְ: על אף האי נוחות הטעמה משנית בבי"ת
ח טו אֶצְבָּע:	מלרע
ט ט אֶבְעָבָעַת:	עי"ן בשווא נח, בי"ת שלאחריה בדגש קל, יש לקרא אב־ע־בָּעַת
ט כג וַתִּהְלֹךְ אֵשׁ:	טעם מרכא נסוג אחור לת"ו, כך הוא במדויקים ⁸ .
ט ל תִּירְאוּן:	הרי"ש בשווא נע, הקורא בשווא נח משנה למשמע של ראייה
הפטרות וארא יחזקאל כח כה – כט כא (תימנים מתחילים בפס' כד):	
כח כה וְנִקְדְּשִׁיתִי:	הטעם בדל"ת למרות וי"ו ההיפוך ⁹
כח כט ג וְאֶמְרָתִי:	מלרע. הַנְּגִי: הנו"ן בשוא נח, וכן בהמשך הפרק. הַתְּנִים: במ"ם סופית ולא נו"ן
כט ד וְהִדְבַּקְתִּי:	מלרע. בְּקִשְׁקִשְׁתִּיךְ: שי"ן שמאלית, יש לבטא נכונה בעיקר ההוגים תי"ו רפויה

¹ בגליון וארא סח הייתה אריכות על זה

² בקורן המילים מוקפות, אבל בידינו ספרים מדויקים יותר

³ לקריאה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח

⁴ מעניין, אע"פ שרו"ה במשפטי הטעמים שלו מביא כלל שיש כאן (במקומות כמו כאן) מרכא תביר באותה תיבה, בחומשים שלו הוא נמנע מלהטעים כך. בתנ"ך קורן הלכו בעקבותיו גם בזה. בנ"ך בהרבה מקומות הטעימו אל נכון.

וזו אחת התשובות למה אני מעדיף תנכים יותר מדויקים!

⁵ בכ"י לניגוד ובעדות על נוסח כא"צ יש חטף פתח בצד"י, מה שמוכיח ללא ספק כי השוא הוא נע

⁶ אין בזה נפקא מינה למעשה, אנו מעדיפים את ההטעמה הנהוגה בכא"צ.

⁷ בתורה קדומה, בחלק הדקדוק נאמר על כך: "הת"ו בדגש קל, וכן כל לשון בתים שבא בלשון רבים יבואו בדגש קל, זולת ב' שיצאו מן הכלל לדעת בן אשר ובאו בדגש חזק..." לדידן די לציין שאין זה דגש סוגר הברה, כי הקמץ בבי"ת הוא רחב.

⁸ בקורן ודומיו, המילים מוקפות ובתי"ו געיה בלבד, ואין זה עיקר.

⁹ כיון שאין נסיגה להברה סגורה, עלינו להגדיר שעקב הסמיכות למילה הבאה המוטעמת בתחילתה נשאר הטעם במקומו.

כשי"ן שמאלית

כט ז בַּתְּפִשָׁם: התי"ו בקמץ קטן. וּבִהְשָׁעָם: הבי"ת בשווא נח וגעיה בה"א, יש לקרא וב-ה-

שענם. מִתְּנִים: המ"ם בקמץ קטן

כט ח אֲדָנִי יְיָ: לקרוא אֲדָנִי אֱלֹהִים

כט ט וְחִרְבָּה: החי"ת בקמץ קטן וכן הדבר בפסוק הבא לְחִרְבֹּת

כט יא תַעֲבֹר-בָּהּ: בי"ת ראשונה בקמץ קטן

כט יב נְשֹׁמוֹת: יש להקפיד על הדגשת המ"ם, לשון שממה ולא נְשָׁמָה. מִתְּרַבֹּת: המ"ם בקמץ רחב, במבטא "ישראלי" נקרא כפתח.

כט יד וְהָיוּ שָׁם: טעם נסוג אחור לה"א. שְׁפִלָּה: הפ"א בקמץ, לא שְׁפִלָּה, כן הדבר בפסוק הבא

כט טו וְהִמְעֵטְתִּים: הטי"ת, למרות הקושי, בשוא נח

כט יח נְבוּכַדְרֶאצַּר: ברי"ש לא בנו"ן ובמלרע. לֹא-הָיָה לוֹ: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה

כט כ אֲשֶׁר-עָבַד בָּהּ: טעם נסוג אחור לעי"ן וכן הדבר בהמשך הפסוק עָשׂוּ לִי

ראשון של פרשת בא:

י ג לַעֲנֹת: בנין נפעל, לא להחליף עם לַעֲנֹת או לַעֲנֹת

י ד אֶם-מָאֵן: לתת רווח בין הדבקים

ט ו וּמָלְאוּ: הלמ"ד בשוא נע, לא לקרוא ומלו

י ט בְּצִאֲנָנוּ וּבְבִקְרָנוּ: יש להיזהר על הפרדת התיבות מפני 'הדבקינ'. כִּי חֲגֵ-הָ' לָנוּ: מרכא בתיבה כִּי, טפחא בתיבה חֲגֵ-הָ'

י יא לֹא כֵן: הכ"ף ברביע לא בגרשיים. מִבְּקָשִׁים: הקו"ף רפויה בשוא נח. וַיִּגְרֹשׁ: הטעם בגימ"ל מלעיל

ו כז הַמְדַּבְּרִים מילה זו טופלה באריכות בגליון וארא סח

ראה שם את דברי פרופ' יוסף עופר שבמילה זו בפרשה אין מקום לחטף פתח.

כאן מובאים דברי 'תורה הקורא': ו' כ"ז: הַמְדַּבְּרִים - המ"ם רפה, ובשווא נח^ה.

ובהערה: ^ה עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה.

ואע"פ שכאן מופיע מתג לפני המ"ם, תיבת 'הַמְדַּבְּרִים' מופיעה במסורה

המונה את היוצאים מן הכלל שנקראים בשווא נח למרות המתג.

אך כיון שתיבה זו כתובה פעמיים במקרא (כאן, ובדברי הימים ב' ל"ג י"ח), והמסורה

מונה רק אחד מהם ביוצאים מן הכלל שהשווא נח, ואילו במקום השני השווא

נע כדינו, ובחלק ממקורות המסורה משמע שכאן השווא נח (שכתוב ברשימת היוצאים

מן הכלל "הם המדברים"), ובחלקם משמע שבדברי הימים השווא נח, וממילא כאן השווא נע (שכתוב ביוצאים מן הכלל "וַיִּתֵּן דָּבָרִי קִנְיָה", והוא הפסוק בדברי הימים), יש מקום

להסתפק היכן השווא נח, והיכן נע.

וכיון שבכל כתיב היד המ"ם מנוקדת כאן בשווא לבד, ולא בחטף פתח,

נראה שכאן השווא נח, ובדברי הימים נע. וכן מוכח מכתר ארם צובה בו

מנוקדת המ"ם בדברי הימים בחטף פתח, ומוכח ששם השווא נע, וכאן השווא

נח.

ז ט אֶל-אַתְרֵן קַח אֶת-מִטְנֶךָ וְהִשְׁלַךְ לַפְּנֵי-פֶרֶעָה יְהִי לְתַנּוּן: נאמר כאן כבר כמה

פעמים על טעויות הנובעות מניגון התביר שנשמע כמתעכב יותר מהטיפחא שאחריו.

כאן 'תורת הקורא' מציין לטעות משעשעת שעלול להשמע שלא המטה אלא פרעה יהפוך לתנין!

ז' ט': קח אֶת־מִטָּךְ וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי־פְרֹעָה יְהִי לְתַנִּין - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתוכה 'פְרֹעָה', שאם לא יטעים כראוי ישמע שתיבות 'יְהִי לְתַנִּין' הם המשך דברי משה לאהרן, בעוד שתיבות אלו הן דברי ה' למשה.

כִּי יִדְבֹר אֲלֵכֶם פְּרֹעָה לֵאמֹר תָּנוּ לָכֶם מִזֶּפֶת וְאִמְרַתְּ אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־מִטָּךְ וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי־פְרֹעָה יְהִי לְתַנִּין: פרשה וטבעה ד"ר משה רענן שבת בשבתו וארא עו.

לשם בעל החיים "תנין" יש במקרא ובספרות חז"ל משמעות משולשת:

א. היונק הימי הענק – הלוויתן, הנקרא בלשון חז"ל גם "אורזילא דימא". ב. הזוחל תנין היאור שהיה נפוץ מאד במצרים והיה אימת המצרים. ג. נחש או נחש מיתולוגי. משמעות זו עולה מתוך השוואת המופתים שנעשו על ידי משה ואהרן בפרשתנו, אך מפאת קוצר היריעה לא נעסוק בה.

התנין כלוויתן

התנין הוא היצור הראשון המופיע בתורה בשמו בניגוד לכל שאר הברואים שתוארו בסיפור הבריאה רק במסגרת הקבוצה אליה הם שייכים (זאת בהנחה שהשם "תנין" מייצג מין ספציפי). בפרשת בראשית אנו קוראים: "...וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים (בראשית א, כא)..." מפרש רש"י: "התנינים – דגים גדולים שבים. ובדברי אגדה הוא לויתן ובן זוגו שבראם זכר ונקבה והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבוא, שאם יפרו וירבו לא יתקיים העולם בפניהם". וברד"ק (שם): "...יש אומרים עוד כי כל התנינים הגדולים מאוד נקראו לויתן".

מדוע דווקא התנינים הוזכרו בשם? לשאלה זו נדרש גם המהרש"א בחידושי אגדות (בבא בתרא, עד, ב): "את התנינים כו'. אורזילי דימא כו' ("ראם היס"). יראה לפי שכל מה שיש ביבשה יש בים כדאמרין בחולין, והמין היותר גדול הנזכר ביבשה הוא הראם כדלעיל. יש לנו לומר שהניכר בים בבריאה ממין היותר גדול דהיינו תנינים הגדולים הוא גם כן מין ראם. ומה שפרט אותן התורה בבריאת רמש המים טפי מבריאת רמש האדמה שלא פרט בהן ראם, יש לומר שאלו במים יותר גדולים בהפלגה יותר מאותן שביבשה". כלומר, התנינים (או הלוויתנים) בפרט וכל בעלי החיים המימיים ככלל הוקדמו לבעלי החיים היבשתיים בגלל גודלם יוצא הדופן. ואכן, בעל החיים הגדול ביותר שהתקיים אי פעם על כדור הארץ הוא הלוויתן הכחול *musculus Balaenoptera* שמשקלו מגיע עד ל-170 טון ואילו בעל החיים היבשתי הגדול ביותר הוא הפיל האפריקאי שמשקלו מגיע ל-7 טון.

מפתה מאד לזהות את התנין עם הלוויתן משום שממקורות רבים במקרא ובספרות חז"ל משתמע שהתנין הוא בעל החיים הגדול ביותר בים. כך מתאר איוב את הלוויתן: "תִּמְשֵׁךְ לִוְיָתָן בַּחֲבֵה וּבַחֲבֵל תִּשְׁקֶיעַ לְשָׁנֹו (איוב מ, כה)..." "מִנְחִירָיו יֵצֵא עָשָׁן כְּדוֹד נְפוֹחַ וְאֶגְמוֹן (איוב מא, יב)". מפרש מצודת דוד: "מנחיריו – ההבל היוצא מנחיריו הוא רב, ונראה כעשן לגודל החום, ודומה הוא אל ההבל היוצא מן הדוד והאגמון כשהיה נופח ומרתיח שמעלה אז הבל רב". תיאור זה אופייני למחזה שניתן לראות כאשר לוויתנים נושפים בעלותם אל פני המים לצורך נשימה.

התנין כזוחל

התמונה מסתבכת לאור הפסוק ביחזקאל המצביע על כך שהתנין המקראי הוא תנין היאור: "...הֲנִי עָלֶיךָ פְּרֹעָה מִלֶּךְ מַעְרִים הַתַּנִּים הַגְּדֹל, הָרִבֵּץ בְּתוֹךְ יַאֲרֵיו, אֲשֶׁר אָמַר לִי יַאֲרֵי

וַאֲנִי עֲשִׂיתִנִּי (יחזקאל כט, ג). פרעה שייחס לעצמו מעמד אלהי בחר כסמל את תנין היאור שהיה בעל החיים החזק והמסוכן ביותר בנילוס. ברור אם כן שאין מדובר בלוויתן משום שהוא חי בים הפתוח ולא בנילוס. יתר על כן, הפועל "הִרְבִּינִי" מתאים להתנהגותו של תנין היאור המבלה את רוב זמנו ברביצה במים או בגדה ולא של הלוויתן החי במים הפתוחים. מפרש כאן המלבי"ם: "התנים הגדול". המצרים היו מאמינים שהיאור נילוס הוא קדוש ושהתנינים הגדולים שבו יש בהם אלהות, ושיש תנים אחד הגדול מכולם שהוא מושל על כולם והוא ברא את עצמו ואת היאור, והמשיל אליו את פרעה בכחו".

עדויות ארכיאולוגיות רבות מצביעות על כך שאכן תנין היאור תפס מקום חשוב כאליל במצרים. באתר "קום אומבו" שעל שפת הנילוס נמצאו מאות תנינים חנוטים. אל זה שנקרא "סובק" נחשב כשליט העיר קרוקודילופוליס ודמותו תוארה בהירוגליפים כאדם בעל ראש תנין. כחלק מפולחן אליל זה נהגו בכמה מקדשים מצריים לגדל תמסחים חיים בברכות, להאכילם ולקשטם.

רמז נוסף לבית גידולו של התנין ניתן למצוא באיגרת רב שרירא גאון: "...בזמן השמד שגזר יזדגרד. ואחריו מלך רב סמא בנו של רבא, ובאותו הפרק שלו ושל מר בר רב אשי, שמענו מן הראשונים וראינו כתוב בספרי זכרונותיהם שבקשו רחמים, ובלעו תנין ליזדגרד המלך בבית משכבו, ונתבטל השמד" (תרגום רבנן סבוראי אות ק"ה). מקרים דומים התרחשו (ומתרחשים) במקומות יישוב סמוכים לנהרות וקבוצות של תנינים עלולות לנדוד על פני מרחקים ארוכים לצורך ציד. הגבול הצפוני של אזור תפוצת תנין היאור היה בבקעת הלבנון וקיימות עדויות מימי הביניים על הימצאותו בביצות נהר אורנת. בארץ נקראים כמה אתרים על שם התנינים שחיו בהם עד לפני כמאה שנה כמו למשל נחל התנינים.

בעניין התנינים המוזכרים גם בהפטרה (הובא במאמר הזה אחרי התמונה) כתב גם ידידנו משה אוסי. חלק מדבריו חופפים לדברי ד"ר רענן.

העניין המקשר את ההפטרה לפרשתנו הוא העונש הניתן למצרים. גם בפרשה וגם בהפטרה מטרת המכות למצרים היא כפולה; הן שפרעה יכיר בה, והן שפרעה יכיר בהשגחה האלוהית בהיסטוריה. בהפטרה מודגש העונש בגין ההתפארות והגאווה, שהביאה את מצרים להיות למשענת קנה רצוף לישראל. מצרים עוזדה את מלכויות ישראל למרוד באשור, אך היא לא באה לעזרתן בשעת המצור על ירושלים. יחזקאל מנבא חורבן למצרים שיימשך 40 שנה, היא תרד מגדולתה ותיהפך לממלכה שפלה, כך שלא תוכל עוד להמריד את ישראל. גם בפרשה וגם בהפטרה הפגיעה העיקרית היא בִּיאור, שהוא המשאב הכלכלי החשוב של מצרים והנחשב לאליל ראשי לצד פרעה, ביחד עם אלים נוספים כמו תנינים וצפרדעים.

פרעה מלך היאור והתנינים - "הֲנִי עֲלִידָה פְּרַעְיָה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם הַגָּדוֹל הָרִבִּי בְּתוֹךְ יִאֲרֵי אֲשֶׁר אָמַר לִי יִאֲרֵי וַאֲנִי עֲשִׂיתִנִּי" (פס' ג'). התנים פס' זה אינו ריבוי של 'תן', אלא משמעו 'תנין'. התנין הוא החיה היחידה שהכתוב בבריאה מזכיר אותה בשמה; התנינים נבראו ביום ה' כאמור בבראשית: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָעוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, עַל הַיָּם"

פני רקיע השמים. ויברא אלהים את התנינים הגדלים ואת כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם, ואת כל עוף כנף למיניהם, וירא אלהים כי טוב" (אי כ"א). התנין נחשב לחיה חזקה בעלת כוחות אדירים, ולכן מדגיש הכתוב שהאל ברא את התנינים והם יצורים הכפופים לצו ה'.

לשם 'תנין' במקרא 3 הוראות: א. יצור גדול הנמצא בים, אשר כבר מופיע בבריאה. ב. יצור ארסי מסוכן, כמו בשירת משה: "חַמַּת תַּנִּינִם יִינָם" (דב' ל"ב ל"ג). ג. חיות ענקיות שנכחדו מן העולם: "אַתָּה פִּזְרָתָּ בְּעֶזְדְּ יָם; שִׁבְרָתָּ רֵאשֵׁי תַנִּינִים עַל-הַמַּיִם" (תה' ע"ד י"ג) – פסוק זה רומז ל"שרו של ים" שבימי בראשית הוא מרד בבורא וביקש להציף את העולם, וה', כביכול, נלחם בו פורר אותו והרגו. ובאותה הזדמנות שיבר את ראשי התנינים שצפו על המים, ואשר היו לעזר ל"שר הים". והמשורר מתכוון שה' עשה שפטים בצבאות מצרים המשולים לתנינים, שהם סמל לאלוהי מצרים; ולא פלא הוא על כי בפרשתנו הפך מטה אהרן לתנין ולבסוף בלע את מטותיהם, לרמוז להם שאין באלוהיהם ממשות. ברור שיחזקאל משתמש בתנינים במשמעות הראשונה, ונראה שזהו התמסח הנקרא crocodile, ובשל ממדיו הגדולים לקח אותו פרעה לסמל למלכותו האדירה, וכינויו בפי נביאינו "התנין/התנינים הגדול". וכך מפרש המלבי"ם:

"המצרים היו מאמינים שהיאור נילוס הוא קדוש ושהתנינים הגדולים שבו יש בהם אלוהות, ושיש תנים אחד הגדול מכולם שהוא מושל על כולם והוא ברא את עצמו ואת היאור, והמשיל אליו את פרעה בכוחו, שהוא יש לו בארץ הכוח עצמו שיש לתנים היאור, ועל כן קראו בשם התנים הגדול, שהוא רובץ בתוך יאוריו, שהיאורים כולם ומה שבם שייך אליו, והוא מתפאר שהיאור הוא שלו כי הוא בראו, וכן שעשה את עצמו עם היאור שבו תלוי אושר ארץ מצרים" – ומוסיף הרד"ק: "...והשובע נמצא בה ברוב השנים, ואינו צריך למטר ולא לילך למדינות אחרות בעבור תבואה". ולכן המכות הראשונות שהביא ה' על פרעה, דם וצפרדע, היו כדי לחסל את שני האלוהויות גם יחד, היאור והתנינים; וכן לפגוע בכבוד העצמי של פרעה שייחס לעצמו מעמד אלוהי, שהרי הוא מתרברב "וְאֲנִי עֹשֵׂיתָנִי" – אני יצאתי את עצמי, או כפי פירושו של הרד"ק: "עשיתי ותיקנתי אותי בחכמתי ובתבונתי עד שנעשיתי מלך גדול", וכך הוא לא יוכל ללכת ליאור ולהשתחוות לעצמו, וזאת כדי שילמד לקח שהוא לא אלוה, כי יש ה' אחד "אשר ברא את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם (שמות כ, י)".

בשלב הבא 'מטפלי' ה' גם בעם (פס' ה'): "וְנָתַתִּי חֲחִים (חֲחִים) בְּלִחְיֶיךָ וְהִדְבַּקְתִּי דָגַת-יָאֲרִיךְ בְּקַשְׁשֹׁתֶיךָ וְהִעֲלִיתִיךָ מִתּוֹךְ יָאֲרִיךָ וְאֵת כָּל-דָּגַת יָאֲרִיךָ בְּקַשְׁשֹׁתֶיךָ תִּדְבֹּק" – אשים חחים, טבעות ברזל, בלחייך, בדומה למה שעושים לתנין כשמבקשים להוציאו מהמים, ואדביק את הדגים, קרי העם, אל קשקשותיך ואעלה אותם יחד איתך מן היאור, בדומה לתוצאה של מכת צפרדע: "וְהִדְגָּה אֲשֶׁר-בֵּיאָר תָּמוּת וּבָאֵשׁ הַיָּאֵר וְנִלְאָו מִצְרַיִם לְשָׂתוֹת מִיָּם מִן-הַיָּאֵר" (שמי' ז' י"ח). וכך מצרים שכלכלתה נסתמכה על היאור תיחרב ותהפוך לשממה. זה יוביל אותם "וַיִּדְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם כִּי אֱלֹהֵי הַיָּם הֵוא" (וי' י"ד). ה' מתנקם בפרעה ובמצרים הן על הגאווה והיוהרה והן על כי לא קיימו את הבטחתם לסייע לישראל:

"יֵנִן חַיֹּתָם מִשְׁעַנְתָּ קִנָּה לְבֵית יִשְׂרָאֵל" (פס' ו').

מצרים "משענת קננה" – משענת רעועה שאין לסמוך עליה

הביטוי השגור יותר הוא 'משענת קננה רעועה' – ביטוי המופיע במצור שערך סנחריב מלך אשור על ערי יהודה וירושלים. רבשקה, שר צבא סנחריב, לועג לחזקיהו על שמרד במלך אשור וסומך על מצרים שתבוא לעזרתו. וכך אומר רבשקה לאנשי חזקיהו: "וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם

רְבִשְׁקָה אָמְרוּ נָא אֶל חֲזַקְיָהוּ כִּי אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אֲשׁוּר מָה הַבְּטָחוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בְּטַחְתָּ...
 עָתָה עַל מִי בְטַחְתָּ כִּי מְרִדְתָּ בִּי. עָתָה הִנֵּה בְטַחְתָּ לְךָ עַל מִשְׁעַנֵּת הַקֶּנֶה הַרְעוּץ הַזֶּה עַל מְצָרִים
 אֲשֶׁר יִסְמְךָ אִישׁ וְבֵא בְכַפּוֹ וְנִקְבָּה, כִּן פָּרַעַה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְכָל הַבְּטָחִים עָלָיו" (מלכים ב' י"ח י"ט-כ"א).

הקנה הוא צמח אופייני למצרים, הוא צמח חזק וגמיש, אך קנה רצוץ/ רעוע, שבור, לא רק שאי אפשר לסמוך עליו, אלא שסופו לפצוע ולפגוע בכף ידו של מי שנסען עליו. (רצוץ=רעוע; ר' וע' עשויות להתחלף, במיוחד בין העברית לארמית: ארצה=ארעא, ביצה=ביעא, צאן=עאן). ומצרים נמשלת לקנה כזה, היא משענת רצוצה וההישענות עליה תביא לנפילת יהודה וירושלים. גם בימינו אנו משתמשים בביטוי זה כשרוצים להדגיש שאי אפשר לסמוך על דבר או אדם, וסופה של המשענת הרעועה שתגרום לנפילת הנשען.

תָּן לַחֲכָם וְיַחֲכֶם-עוֹד

אני מבקש מאוד ממי שיש לו הערות שלא ימנע מלשולחן אלי

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע

שם): www.ladaat.net/gilionot.php

מאמרנו מופיע ונשמר באוצר החכמה בפורום העלאת מאמרים

<https://mail.google.com/mail/ca/u/0/#search/dvir/14a6bf5febc771ff>

אֵם אֶתָּה מִתְעַנִּין

בְּהַבְטִים הַלְשׁוֹנִיִּים שֶׁל הַתּוֹרָה

(לְשׁוֹן הַמִּקְרָא, הַמִּשְׁנָה, הַתַּלְמוּד וְכו')

אֶתָּה מוֹזְמֵן לְהַרְשֵׁם (בַּחֵם)

לְקַבֵּל דּוֹא"ל בְּנוֹשָׂאִים לְשׁוֹנִיִּים

בְּרִית: maanelashon@gmail.com

☺ בּוֹא לְהַחֲכִים אֶת עֶצְמְךָ וְאֶת שִׁאֵר הַמַּכּוֹתֵיךָ ☺